

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНОЗНАВСТВА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВЕЛИКОНОВОСІЛКІВСЬКОГО РАЙОНУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Хто думає про науку, той любить її,
а хто її любить, той ніколи не перестає вчитися,
хоча б зовні він і здавався бездіяльним.*

Григорій Сковорода

Із розвитком української держави виникла потреба у відродженні цілісної, достовірної інформації про нашу країну. Популяризація українознавчих знань і робота з учнівською та студентською молоддю – майбутнім нашої держави – є одним із напрямів діяльності Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії. Інститут як головний організатор Міжнародного конкурсу з українознавства став невід’ємною ланкою українознавчої освіти і науки в Україні. Як зазначив д. філол. н., професор, директор ННДІУВІ П. Кононенко: «Завданнями українознавства є не тільки відродження пам’яті історії, а й створення на ґрунті уроків минулого передумов для осмислення проблем сучасності та визначення перспектив і шляхів досягнення мети у майбутньому» [1, 870].

Втілюючи у життя наукові новачії ННДІУВІ та реалізуючи регіональну програму по роботі з обдарованими дітьми «Надія Донеччини» [2], методичний кабінет у 2009 р. започаткував проведення районної учнівської науково-практичної конференції з українознавства, яка проводилася за такими основними напрямками: робота з обдарованою молоддю та творчими вчителями, впровадження інноваційних технологій; координація українознавчих досліджень. Мета заходу – залучення дітей шкіл району до пізнання своєї країни через індивідуально-пошукові форми роботи, засвоєння моральних та духовних норм і принципів, розвиток природних нахилів і задатків та їх реалізація в різних видах творчої діяльності, виховання відповідальності за долю України, її народу і людства. Ідея проведення конференції викликала велику зацікавленість в учителів та учнів. Враховуючи те, що програми з навчальних предметів тематично не узгоджені між собою у часі вивчення, виникла нагальна потреба використання інтеграційного та метапредметного навчання в освіті сталою

розвитку, тому конференція була побудована саме на таких принципах.

Для реалізації поставленої мети ми створили проект «Організація методичного супроводу науково-дослідної діяльності учасників навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів Великоновосілківського району Донецької області», розрахований на викладачів різних предметів та учнів 6–11 класів загальноосвітніх шкіл. Дітям відповідно до вікових особливостей та їхнім керівникам запропонували дослідження краєзнавчого, мовознавчого, географічного, літературознавчого, природничого, фольклористичного та інших спрямувань, які б стали основою для майбутніх науково-дослідних робіт з українознавства. Цьому передувало виявлення готовності вчителів працювати з обдарованою молоддю, розроблено інструментарій роботи над майбутніми науково-дослідними проектами, з якими педагогів ознайомили на інструктивно-методичній нараді. Втілюючи ідею проведення конференції як узагальнення системи знань про Україну та українство, районний методичний кабінет спрямовував діяльність учасників навчально-виховного процесу на вивчення та популяризацію інформації про нашу державу в цілому як певну систему знань, а не окремих галузей. Протягом року здійснювався методичний супровід діяльності вчителів через індивідуальні консультації, співбесіди, семінари-практикуми.

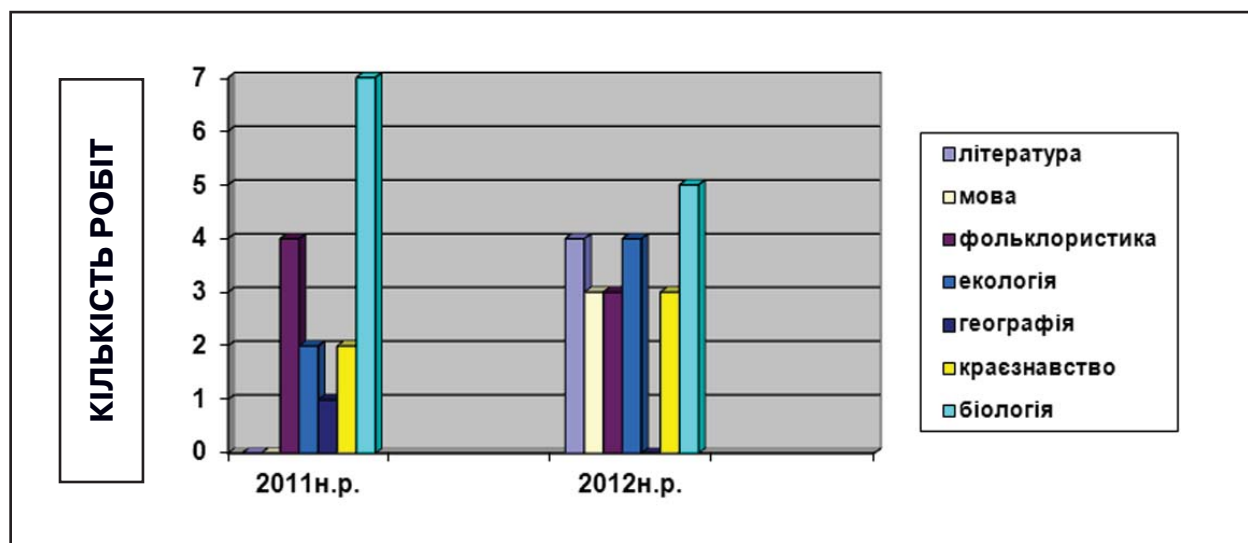
Підсумком роботи минулого року стало проведення районної учнівської науково-практичної конференції з українознавства, в якій взяли участь 24 учні з 8 шкіл району. В рамках

конференції працювали секції: краєзнавча, літературознавча, фольклористична, екологічна і мовознавча.

Вимоги, що висувалися до науково-дослідних учнівських робіт, узгоджувались з вимогами, які ставилися для учасників Міжнародного конкурсу з українознавства [4, 7].

Узявши до уваги те, що в загальноосвітніх закладах району українознавство не вивчається як предмет, написання дослідних робіт та участь у конференції дали можливість учасникам поглибити знання про свою країну, одержати нові наукові результати, оприлюднити та захистити їх. Створити та оформити роботи діти змогли завдяки наполегливій пошуковій праці. Під керівництвом своїх наставників під час польових експедицій вони займалися збором пісенного та прозового матеріалу, екологічними дослідженнями, вивчали побут, звичаї та традиції мешканців українських сіл району. Під час дослідницької роботи школярі тісно співпрацювали з Донецьким національним університетом, Донецьким обласним палацом дитячої та юнацької творчості, Донецьким обласним еколого-натуралістичним центром, краєзнавчими музеями смт Велика Новосілка, села Старомлинівка, музеєм-садибою В.І. Немировича-Данченка села Нескучне, шкільними краєзнавчими музеями Піддубненської ЗОШ I–III ст. та Краснополянської ЗОШ I–III ст., районною санітарно-епідеміологічною службою, бібліотеками, мешканцями сіл та селищ району.

Проблематика учнівських робіт характеризувалася різноманітністю напрямів досліджень, що видно з діаграми.

Розглядалися гіпотези науково-дослідних проектів, присвячених проблемам взаємозалежності природного середовища та буття українців (якість питної води окремих населених пунктів району та України, вплив накопичення сміття на здоров'я людей, вплив зміни клімату сходу України на районування сільськогосподарських культур); українській мові та літературі (українські поети та байкари, особливості походження українських імен та прізвищ, використання сленгу учнівською молоддю), українській культурі, мистецтву, звичаям та обрядам (побут українського села, топонімічна проза та пісенне різноманіття південного сходу України). Захист робіт супроводжувався електрон-

ними презентаціями, використанням наочних матеріалів, демонстрацією авторських доробків. Учні підтримували дискусію з членами комісії та іншими учасниками. Переважна більшість матеріалів, зібрана дітьми вперше, мала наукове значення. Саме тому багатьом із них це дало можливість взяти участь у різноманітних обласних, всеукраїнських та міжнародних конкурсах: «Міжнародний конкурс з українознавства», «Юний project-manager», «Творча юнь Донбасу», «Наша країна – Україна» та ін.

Проведена робота була плідною. До участі в I (заочному) етапі V Міжнародного конкурсу з українознавства надіслано роботу учениці 9 класу Великоновосілківської гімназії

**VI Міжнародний конкурс з українознавства 2012 р. II (очний) етап.
Нагородження переможців та учасників**

Авілової Анастасії (керівник Авілова О.В.), яка отримала диплом «За кращу науково-дослідну роботу». Кількість учасників у 2012 р. в заочному етапі VI Міжнародного конкурсу з українознавства збільшилась до 8 (шість учнівських робіт з чотирьох навчальних закладів району). До речі, представництво Донецької області в 2012 р. на II (очному) етапі було найчисленнішим – дев'ять робіт, дві з яких виконали школярі Великоновосілківського району [3, 5]. Результатом участі у заключному етапі конкурсу стала перемога учня 11 класу Великоновосілківської ЗОШ I–III ст. №2 Дерев'янченка Максима (керівник Авілова О.В.), який був нагороджений дипломом «За кращу науково-дослідну роботу» «Народна топонімічна проза Великоновосілківського району», а колективна робота учнів Піддубненської ЗОШ I–III ст. Сердюк Аліни, Морозової Оксани, Моргун Наталі (керівник Гнибіда О.А.) «Побут українського села 19–20 століття» була відзначена сертифікатом учасника.

Поглиблюючи знання про свою країну, учасники навчально-виховного процесу шкіл району взяли участь у Всеукраїнській експедиції учнівської та студентської молоді «Моя Батьківщина – Україна», метою якої було вдосконалення патріотичного та громадянського виховання підростаючого покоління на традиціях і звичаях народу України, формування гармонійно розвиненої особистості шляхом залучення молоді до активної діяльності з вивчення історичної та культурної спадщини, історії рідного краю, ознайомлення з географічними, етнографічними, культурними та історичними заповідниками, пам'ятками та об'єктами заповідного фонду. Основними завданнями експедиції стало виховання в учнівській молоді патріотизму, любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій, духовних і культурних цінностей усіх націй і народів, які живуть в Україні. На районному етапі до участі у конкурсі були залучені учні

та вчителі навчальних закладів. Кращі роботи учнів та педагогів надіслано до обласного оргкомітету. Колективна робота вихованців ЦДЮТ (керівник Авілова О.В.) посіла I місце в обласному етапі у номінації «З батьківської криниці», диплом II ступеня на всеукраїнському рівні виборала колективна робота учнів Піддубненської ЗОШ I–III ст. (керівники Гнибіда О.А. та Кравченко А.О.) у номінації «Духовні скарбниці мого роду». Експедиційно-пошуковий загін «Криниця» з вивчення та дослідження культурної та духовної спадщини рідного краю Піддубненської ЗОШ (керівник Гнибіда О.А.) визнано кращим в області.

Проекти учнів, які займалися проблемами екології, якості питної води,

ґрунтів, повітря населених пунктів району, були учасниками обласного конкурсу «Юний project-manager». Роботи Айдіної Євгенії (11 клас, Великоновосілківська гімназія (керівник Дігтяренко Л. І.)) та Антонової Марії (10 клас, Комарська ЗОШ I–III ст. (керівник Ракова О.Л.)) отримали дипломи III ступеня.

Підготовка та участь у конференції мали значення у становленні світогляду її учасників, здобутті ними знань, виробленні умінь, навичок та компетентностей у процесі роботи та формуванні ціннісних орієнтирів. Вони набували досвід самостійної та творчої роботи, здатність до навчання упродовж життя. Такі форми роботи дають можливість отримати високий результат та сприяють становленню кожного школяра як творця себе, своєї родини, держави, світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кононенко П.П. Українознавство: Підручник для ВНЗ. – К.: Міленіум, 2006. – 870 с.
2. Обласна цільова програма підтримки та розвитку дитячої обдарованості на період 2010–2011 рр. «Надія Донеччини»: УОН Донецької облдержадміністрації, ІППО. – Донецьк, 2009.
3. Програма Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів. – К.: НДІУ МОН України, 2012. – 8 с.
4. Чирков О.А. Методичні рекомендації щодо виконання та захисту науково-дослідної учнівської роботи на Міжнародному конкурсі з українознавства. – К.: НДІУ МОН України, 2009.

Наталія ДЕРЕВ'ЯНЧЕНКО

методист Великоновосілківського районного методичного кабінету з мов і літератури

Раїса КУЗЬМЕНКО

методист Великоновосілківського районного методичного кабінету з природничих дисциплін